

מריבור

כתב וצילם: עמרי הלפרין

בירת התרבות האירופית לשנת 2012

נחתי בעיצומו של חורף מקפיא בליובליאנה (Ljubljana), בירת סלובניה. למעשה זהו אחד החורפים הקרים שידעה המדינה הקטנה בשנים האחרונות. הטמפרטורות צנחו עד 20 מעלות מתחת לאפס, וההתמודדות היומיומית של התושבים עם הקור הקיצוני הייתה לא פשוטה.

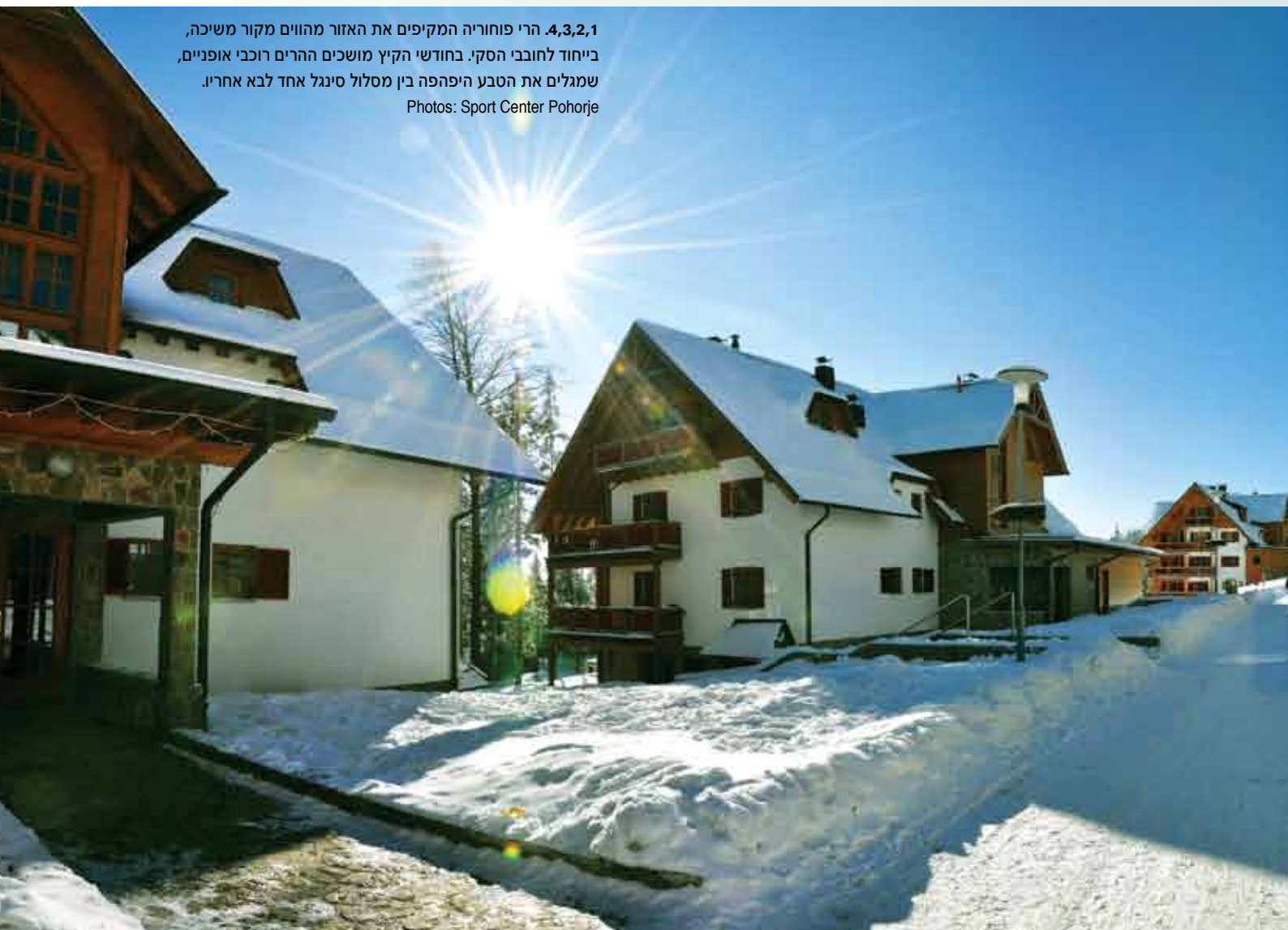

1

1,2,3,4 הרי פוחוריה המקיפים את האזור מהווים מקור משיכה,
בייחוד לחובבי הסקי. בחודשי הקיץ מושכים ההרים רוכבי אופניים,
שמגלים את הטבע היפהפה בין מסלול סינגל אחד לבא אחריו.

Photos: Sport Center Pohorje

ליובליאנה היא עיר תיירותית שמושכת אליה עשרות אלפי תיירים מרחבי העולם ומישראל, בייחוד בעונות המעבר והקיץ. רבים מהם עושים טיול המשלב גם את קרואטיה או ארצות שכנות אחרות מיוגוסלביה לשעבר. מה שרבים מהישראלים עדיין לא יודעים, שבמרחק שעתיים נסיעה מליובליאנה מתגלה פנינה סלובנית מיוחדת לביקור - העיר מריבור (Maribor).

מריבור, הנה אני בא

עליתי על רכבת ישירה מליובליאנה למריבור, העיר השנייה בגודלה בסלובניה, השוכנת בחלק הצפון-מזרחי של המדינה. לאורך כל הדרך התגלו נהרות, שחלקם קפאו ונראו כגושי קרח שטוחים וענקיים, ובאחרים נראתה עדיין תנועת מים אטית ומדודה. ההרים שמסביב, השדות וגגות הבתים הכפריים נצבעו בלובן השלג. למרות הקיפאון והאפרפרות שפקדו את האזור בעונה הזאת, קל להבין שהמקום הזה הוא אחד הפסטורליים באירופה, ושבימות האביב מתחיל כאן לבלוב שבו הירוק הוא הרקע האמיתי לתמונה שמתעוררת כאן לתחייה. עם זאת, גם בימות החורף יש לסביבה הזאת בהחלט מה להציע.

מריבור עדיין לא מוכרת דיה לתייר הישראלי, וייתכן שגם לתיירים רבים אחרים מרחבי העולם, למרות העובדה שהשנה זכתה בתואר "בירת התרבות

האירופית לשנת 2012" (יחד עם העיר Guimarães בפורטוגל). זהו מאורע שללא ספק יקפיץ את תדמיתה והכרתה של העיר. כחלק מהמעמד המחייב מתקיימים בעיר שלל מופעים, קונצרטים, פסטיבלים והפקות מגוונות במהלך כל שנת 2012. בקיום החגיגה התרבותית התלוו אל מריבור עוד חמש ערים קטנות הצמודות לה וחולקות אתה את משימת הייצוג המכובדת. אולם, מעבר לשלל האירועים השנתיים העיר כשלעצמה מיוחדת, והביקור בה נעים מאוד.

קצת היסטוריה

מיקומה של העיר מריבור חשוב, שכן היא שימשה נקודת מעבר בין מזרח אירופה למערבה. עדויות ארכאולוגיות מצביעות על כך שההתיישבות בעיר החלה בתקופת האבן. במאה ה-12 גברה ההתיישבות במקום, בייחוד סביב נהר הדראווה (Drava).

בין המאות ה-18-16 פקדו את האזור צרות רבות, ביניהן מגפות שגרמו להשמדה של כשני שלישים מהאוכלוסייה המקומית. כמה שנים לאחר מכן פרצה בעיר שרפה שהחריבה כמעט את כל בתי העץ שבה, ובין לבין ההונגרים והעות'מאנים תקפו את המקום.

עם תום מלחמת העולם הראשונה התמוטטה האימפריה האוסטרו-הונגרית

והוקמה הממלכה הסרבית-קרואטית-סלובנית, שלימים כונתה יוגוסלביה. באפריל 1941, תקופת מלחמת העולם השנייה, כבשו הנאצים את מריבור עם שאר חלקי יוגוסלביה, ובמאי 1945, בסיוע הצבא האדום, היא שוחררה. השינוי הגדול הגיע בשנת 1991, עת פורקה יוגוסלביה, והעיר, וסלובניה כולה, החלו לצמוח ולשגשג. בשנת 2004 נכנסה סלובניה לאיחוד האירופי.

יוצאים לטייל

מריבור היא עיר קלה להתמצאות. הנקודה המרכזית בה היא האזור העתיק לנט (Lent), הנמצא בסמוך לקו המים של הנהר. לא מעט חובבי ג'אז שמעו על פסטיבל לנט המתקיים מדי שנה בעיר בחודש ספטמבר. זהו אחד מפסטיבלי הג'אז הנחשבים בעולם.

הליכה על אבני הגרניט הקטנות והאפורות, המשבצות את מדרכות העיר בסביבת הנהר דראווה, מובילה אל אחד הסמלים הבולטים במקום: מוזאון הגפנים העתיק (The Old Vine house). בכניסה למוזאון נצפה מה שמוגדר על ידי המקומיים "פלא של גידולי", שיח גפנים שגילו מוערך בכ-400 שנה. הגידול הוותיק אף זכה להיכלל בספר השיאים של גינס על גילו המתקדם ואיתנותו הבלתי מתפשרת. לפני שנים אחדות נראה שמצבו מתערער, ולכן הוא קוצץ באופן מאסיבי - אך מאז שב

3

2

4

להתפשט על הקיר החיצוני של המוזאון והוכיח את רצונו לחיים. מדי שנה, בתקופת הסתיו, מתקיים בציר ענבים מהשיח, אשר עדיין מצליח להניב כמות מינורית של פרי. מהגפנים הללו מופק יין שלא עומד למכירה אלא ניתן כאות כבוד והוקרה לאנשים בעלי מעמד בין-לאומי רם, כדוגמת נשיאים וראשי מדינות.

אבל הסיפור במוזאון הוא לא רק השיח המרשים. בתוך המוזאון מוצגת סקירה של תרבות היין וגידול הגפנים בסלובניה, ובייחוד באזור העיר מריבור והרי פוחוריה (Pohorje) המקיפים אותה. כחלק מכך ניתן לטעום שלל סוגי יינות ואף לרכוש. לחובבי היין הלבן זהו תענוג צרוף, שכן מרבית היינות המיוצרים באזור הם לבנים. ותמיד כדאי לזכור: שיחה עם תושב סלובני ממוצע על היין המקומי ממלאת אותו גאווה.

1. נהר הדראווה. מרבית התושבים אינם זוכרים מתי בפעם האחרונה הנהר קפא. ודווקא השנה, כאשר מריבור זכתה להיות בירת התרבות האירופית, קפא הנהר ושיבש לחלק מהתיירים המקומיים את תכניתיהם.
2. תעשיית היין המקומית מפותחת מאוד. ארוחה סלובנית הגונה חייבת להיות מלווה לפחות בבקבוק יין מקומי אחד, שיהווה בקלות נושא מרכזי לשיחה.
3. סמטאות האזור העתיק (לנט) במריבור. בשעות הערב מתעורר האזור לחיים, ומסעדות ופאבים רבים נפתחים ומושכים אליהם אורחים.
4. אין בכלל ספק ששיח הגפנים הגדל באזור העתיק של מריבור הוא פלא מקומי ואגרונומי. השיח קרוב בגילו ל-400 שנה, ועדיין מניב פרי.

1. שוק הפירות והירקות במריבור. זה לא אחד השווקים הגדולים באירופה, הוא די קטן ואינטימי ואולי זהו גם מקור קסמו. במהלך השבוע יש מעט דוכנים במקום, ולכן כדאי לבקר שם בשבת.
2. לעתים, בשיאו של חורף מקפיא, לפתע זורחת השמש, וזו בהחלט סיבה מספיק טובה לצאת מהבית ולהתאווור.
3. דווקא השנה, עת הטמפרטורות היו נמוכות במיוחד, השלג איחר להגיע להרי הסביבה ולאתרי הסקי, וגרם לביטולן של תחרויות בין-לאומיות. אולם הסוף טוב – השלג נערם והאתרים נפתחו. Photo: Sport Center Pohorje.
4. כ-75 אחוז מתושבי סלובניה הם נוצרים קתולים. במרבית אזורי מריבור ניתן לבקר בכנסיות מפוארות, יפות למראה.

3

הכנסת המקומי שנבנה במאה ה-14 (ברחוב Zidovska ulica). בסביבת בית הכנסת היו גם בית קברות ומרכז תלמוד תורה.

רבים מיהודי מריבור גורשו מהאזור 100 שנים לאחר הקמת בית הכנסת שהוסב לכנסייה קתולית. בגלגולו הבא היה בית הכנסת מחסן צבאי, ובשנת 1811 נמכר כבית דירות לתושבים מקומיים. אולם לפני כמה שנים הבינו פרנסי העיר את החשיבות הרבה שבשימורו, והוא הוסב לאתר שימור ומחקר יהודי ובתוכו מוצגת תערוכה אשר נושאה מתחלף מדי כמה שבועות. כיום בית הכנסת אינו מתפקד עוד כהיכל תפילה.

עוד בסביבת בית הכנסת, בניין תאטרון הבובות המקומי של העיר (Lutkovno gledališče Maribor). ההיסטוריה של מבנה התאטרון קצת הזויה ביחס לתפקודו היום, שכן במאה ה-12 היה מנזר ובחפירות במרתפיו נתגלו עשרות שלדי אדם. באופן סוראליסטי הוא הפך לתאטרון בובות לילדים בשנת 1974.

בקרבה למוזאון מצוי השוק המרכזי המקומי של מריבור (Mariborska trznica). השוק מתנהל בסדר ובשקט מופתי, ללא צעקות ורוכלים ובעמידה מסודרת בתור, בייחוד בכיוון הכרוב הכבוש, שנדמה כי כאן הוא נחשב למזון פופולרי. השוק מוקדש בעיקר לפירות וירקות, אך בשוליו יש מוצרי ביגוד והנעלה, ואפילו מעט מוצרי יד שנייה ועבודות אמנות בעץ. בצמוד לשוק מתחם סגור המיועד למכירת בשר וגבינות. השוק פתוח שבעה ימים בשבוע, בין השעות 7:00 - 12:00, כאשר יום שבת הוא היום הטוב ביותר לביקור בו, היות שמרבית הדוכנים מאוישים ברוכלים, רבים מהם כפריים מהסביבה הבאים למכור את סחורותיהם.

יהודים ובית כנסת מקומי

בעיר מריבור אין כיום קהילה יהודית פעילה. רוב היהודים שהתגוררו כאן בעבר הגיעו אל העיר במהלך המאה ה-13 ועסקו במסחר ובחלפנות כספים. ברחוב צדדי, הסמוך לחומות העיר, ממוקם בית

4

דגים מקומיים כדוגמת הפרול, הגדל בחלק מהנחלים שם, כלולים בתפריט. לחובבי הקניות מרוכזים בעיר כמה מרכזי קניות, שהגדול מביניהם הוא היורו פארק (Euro Park) הנמצא בצדו השני של אחד הגשרים שמעל לנהר הדראוהו. המחירים של המזון והמוצרים השונים לרכישה די דומים למחירים בישראל.

פארק שלבנו נחשים

באזור המרכזי של העיר מריבור לא צריך להשתמש בתחבורה ציבורית. מרחקי ההליכה סבירים והאסתטיקה הנעימה שמתגלה מוסיפה עניין בצעידה. אזור נעים להליכה הוא הפארק העירוני (Mestni park), שבו שדרות עצים, פרחים, מזרקות ואפילו אגמים קטנים שבהם משתכשכים מיני ברווזים.

באופן מפתיע, בלב הפארק ממוקם מבנה ישן ובו האקווריום-טרריום (Akvarij terarij). האקווריום הוקם בשנת 1953. בתקופה זו הוא נחשב לייחודי ובלוט בעולם, אם כי גם היום הוא נחשב לאחד מהחשובים באירופה מבחינת האוסף שבו. הוא מכיל כ-40 אקווריומים שבהם 120 מינים של דגי נהרות, אגמים וים. הטרריום מכיל כ-100 סוגי זוחלים, דוחיים, חרקים, נחשים, איגואנות, ואפילו תנינים. האמת, המבנה קצת מיושן ולא מושקע, אך בהחלט מדובר באוסף מרשים ביותר של בעלי חיים, והביקור כמובן מתאים לכל המשפחה.

בסמוך למבנה האקווריום-טרריום, בכיוון צפון, מצויה גבעת הפירמידה (Pyramid hill) שעל מדרונותיה נטועים כרמים. הליכה רגועה של כחצי שעה מובילה אל הפסגה שגובהה 386 מ'. באזור הזה נבנתה במאה ה-12 מצודת מריבור, שנועדה להגן מפני פלישה הונגרית. 300 שנים לאחר הקמתה היא נשרפה. היו ניסיונות כושלים לשקמה, ולבסוף הוקם מבנה הפירמידה הנוכחי מההריסות שנותרו במקום. עיקר העניין כאן הוא הנוף המתגלה מלמעלה ומציג את העיר, הנהר וההרים שמסביב כגלויה פנורמית בלתי נשכחת.

מחוץ לעיר מריבור 1 - הרי פוחוריה (Pohorje)

רבים מהטיילים הישראלים יוצאים בשנים האחרונות לחופשות סקי באירופה. ובכן, במרחק 20 דקות נסיעה דרומה מהעיר מריבור ניצבים הרי פוחוריה. זה כל כך נפלא לראות בכל כמה דקות אוטובוס שיוצא מהעיר ובו תושבים מקומיים עם נעלי סקי וציוד. להפתעתי גיליתי שגם בלילה חובבי הסקי נהנים מהמקום, שכן

מרבית ההצגות בתאטרון הן בסלובנית, אולם בחודשי הקיץ התאטרון מארח מופעי בובות מכל רחבי העולם וכן, גם מישראל. חלק מההצגות הללו מוצגות בחצר התאטרון, תחת כיפת השמים, בחינם לקהל הרחב, כשהעיקרון הוא הצגות המובנות לכול, כמעט ללא שימוש במילים. כחלק ממתחם התאטרון הנעים יש במקום גם מוזאון בובות קטן וחביב. שלל הבובות המשתתפות בהצגות נבנות בסדנת התאטרון על ידי בובנאים מומחים.

העיר מריבור היא מארג של סמטאות, כבישים ומדרחובים עמוסים בשלל חנויות, גלריות לאמנות, בתי קפה ומסעדות. שמש שמציצה לפתע מבקעת את הקור המקומי ומושכת את יושבי בתי הקפה לשבת סביב השולחנות החיצוניים, להתעטף בשמיכה דקיקה וליהנות ממוג אוויר נאה ומאוירה נעימה. המזון המוגש במסעדות המקומיות מורכב בעיקר מבשרים, אך גם

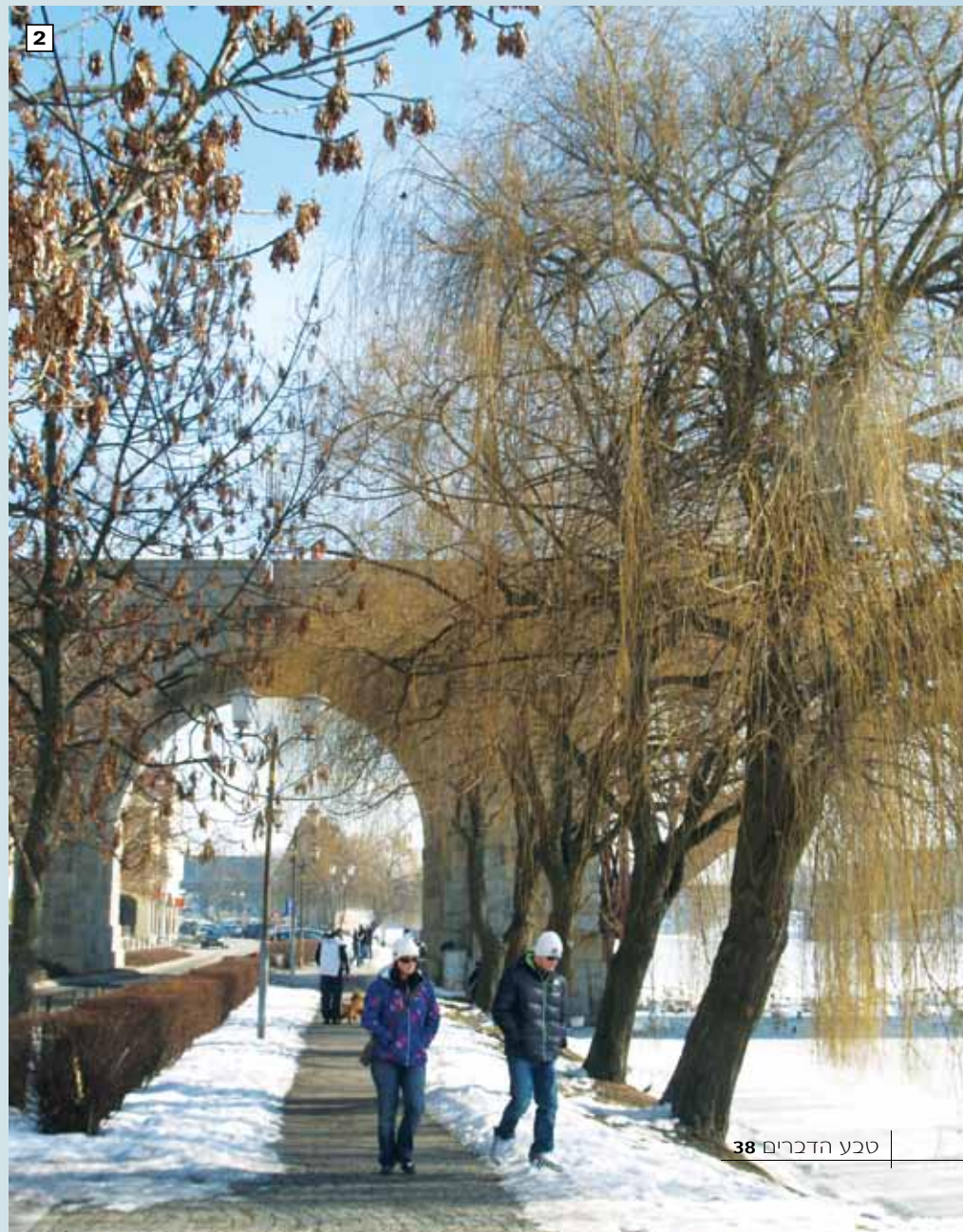

Photo: Sport Center Pohorje

4

3

החליטו: בעלי חיים, לוליינים, נגנים, והשיא הוא הקבוצות המתחפשות לקורנטים.

דמות הקורנט (Kurent) היא המרכזית בפסטיבל. מדובר בדמות מפלצתית מכוסה צמר כבשים ועטויה מסכה, די מפחידה, שמסביב למותניה חגורת פעמוני ענק. מאות האנשים לובשים את התחפושות הללו ומניעים את אגנם, דבר שגורם לפעמונים הרבים להשמיע רעש אדיר. האמונה שעומדת מאחורי יצירת הדמויות היא שרק

מחוץ לעיר מריבור 2 - העיר פטוי וקרנבל הקורנטוניה

כחצי שעה נסיעה ממריבור לכיוון דרום מגיעים אל העיר הקטנה פטוי (Ptuj), שבה מתקיים מדי שנה באחד מימי ראשון של חודש פברואר קרנבל Kurentovanje המפתיע והמושקע, שנמשך כארבע שעות ובמהלכו מוצגות שלל דמויות מחופשות. נציגים מערים וכפרים אזוריים, בתי ספר ואפילו קבוצות של אורחים ממדינות שכנות, מתחפשים על פי נושא מסוים שעליו

המסלול המרכזי, שאורכו כשבעה ק"מ, מואר ונחשב לאחד המסלולים המוארים הארוכים באירופה. כשמתבוננים בלילה מהעיר מריבור לכיוון ההר נגלה מראה יפהפה.

בחודשי הקיץ ההר הופך לאתר חלומי לרוכבי אופניים, עם שלל מסלולים בדרגות קושי שונות. למי שמעוניין להתגורר במקום, על ההר עצמו יש כמה בתי מלון ואתרי אירוח בדרגות שונות.

Photo: Sport Center Pohorje

5

1. תאטרון הבובות המקומי הוא מיוחד במינו. מעבר לשלל ההצגות, ניתן לבקר במוזאון הבובות ולהתרשם מקרוב מעבודת הבובנאים בסטודיו שיש להם בתוך המוזאון. בקיץ 2012 גם הצגות מישראל צפויות להופיע במקום.
2. רחובות הערים מרוצפים אבני גרניט מקומית, שצבעה אפור. האבנים מוסיפות לאסתטיקה ולעיצוב האורבני באזור.
- 3,4,5. הרי פוחוריה והעיר מריבור יוצרים תמונת נוף הדדית מרהיבה ומפנה. מפסגות ההרים בתי העיר במריבור נראים כנקודות אדומות המסודרות בסדר מופתי.

CAFFE Florijan

1

הערים יוקמו במות לקונצרט, למופעים של מספרי סיפורים, לתהלוכת של בובות ואפילו קרקס - כל אלה מלבד המופעים שיתקיימו בהיכלים ובתאטרות המרכזיים.

למי שמתכוונים להגיע אל האזור ולשהות בו כמה ימים (בייחוד בתקופת הקיץ) מומלץ לבדוק מראש זמינות של לינה, היות שהערים צפויות להתמלא בטיילים ומספר חדרי הלינה מוגבל. ♦

* הכותב הוא עיתונאי תיירות, בימאי ומרצה omri@tvmedia.co.il

ולניה (Velenje), מורסקה סובוטה (Murska Sobota) וסלובני גראדץ (Gradec). חלק מהאירועים והמופעים הם פרי יצירה של אמנים סלובנים מקומיים, וחלקם בין-לאומיים. מארגני הפסטיבל מבטיחים סינרגיה רב תרבותית אירופית מפתיעה. גם התושבים המקומיים מתכוונים ליטול חלק פעיל באירוע - להתלבש בשלל תחפושות ולהתערב בין המבקרים. אזורים רבים בערים הללו ינוצלו לטובת ההפקה, ובכללם כיכרות שעליהן יוקמו בימות לתאטרות רחוב, חצרות עתיקות שבהן יתקיימו תחרויות ומופעי שירה, ובשדרות

הן מסוגלות לסלק את החורף הקשה ולקרר את האביב. בשיאו של הקרנבל צעדו אנשי של כפר שלם, והקימו רעש רב. מארגני הפסטיבל לא מבינים איך זה שהפסטיבל עדיין לא התפרסם מספיק באירופה וברחבי תבל, ומדוע הוא אינו מושך מדי שנה מאות ואלפי מבקרים - והאמת: הם צודקים. החוויה מפעימה!

מריבור בירת התרבות האירופית 2012
במהלך שנת 2012 צפויים להתקיים כ-1,500 אירועי תרבות בעיר מריבור ובחמש הערים הסמוכות לה: פטוי (Ptuj), נובו מסטו (Novo)

3

2

4

2.1 דמות הקורנט, תחפושת מושקעת שעלותה כ-400 יורו. האם ייתכן שרק הדמות הזאת באמת תצליח לאיים על החורף ולסלקו לטובת האביב?
4.3 בקרנבל הקורנטוניה, המתקיים בעיר פטוי, דמות הקורנט מקבלת מקום של כבוד, אך בהחלט יש מקום לשלל תחפושות נוספות. העיקר הוא לשמוח!

מידע שימושי:

מידע על מריבור: www.visitmaribor.si

מידע כללי על סלובניה: www.slovenia.info

מוזאונים בעיר: www.pmuzej-mb.si

מידע על אירועי העיר מריבור כבירת התרבות האירופית

לשנת 2012: www.maribor2012.eu/en

תאטרון הבובות במריבור: www.lg-mb.si/en

ביקור בעיר פטוי ובפסטיבל הקורנטוניה: www.ptuj.si/en

אתרי לינה איכותיים בהרי פוחוריה:

www.termemb.si www.pohorje.org